

Трансформація інвестиційної політики держави в умовах воєнної економіки

Крижанівський Т. Я.¹

Опубліковано	Секція	УДК
30.10.2025	Економіка	330.322:338.24(477)

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17508499>

Анотація. У статті досліджено трансформацію інвестиційної політики держави в умовах воєнної економіки як ключового інструмента забезпечення стійкості та підготовки до повоєнного відновлення. Узагальнено наслідки шоків воєнного періоду для інвестиційного середовища та окреслено зсув пріоритетів від стандартних ринкових підходів до комбінованої моделі, що поєднує централізоване державне регулювання, міжнародну фінансову підтримку та мобілізацію внутрішніх ресурсів. Теоретичний базис сформовано на перетині кейнсіанського, неоліберального й інституціонального підходів; показано, як ці парадигми структурують державні рішення щодо стимулювання капіталовкладень у критичні сектори. Розкрито логіку взаємодії інвестиційної політики з фіскальною, монетарною, промисловою, інноваційною, зовнішньоекономічною та соціальною політиками; наведено структурований огляд інструментарію (податкові стимули, субсидії, державні гарантії, ДПП, спеціальні кредитні програми) та механізмів координації. Проаналізовано інституційно-правові зміни воєнного періоду, роль міжнародних партнерів і програм макрофінансової підтримки, а також пріоритети відбудови з акцентом на інфраструктуру, енергетику, технологічні галузі та агросектор. Порівняльні кейси Ізраїлю та Хорватії ілюструють значення макростабільності, інституційної якості, технологічних кластерів і євроінтеграційних інструментів для відновлення інвестиційної динаміки. Наукова новизна полягає у формуванні цілісної моделі узгодження інвестиційної політики з безпековими й структурними цілями розвитку, практична значущість – у пропозиції пріоритетних напрямів модернізації політики для прискорення відбудови, підвищення конкурентоспроможності та інтеграції у європейський економічний простір.

Ключові слова: інвестиційна політика, воєнна економіка, інституційна якість, державно-приватне партнерство, пріоритети відбудови, євроінтеграція.

Transformation of the State Investment Policy in the Conditions of a Wartime Economy

Abstract. The article examines the transformation of the state's investment policy in the context of a wartime economy as a key instrument for ensuring economic resilience and preparing for post-war recovery. The consequences of wartime shocks for the investment environment are summarised, and a shift in policy priorities is outlined – from classical market-based approaches to a combined model that integrates centralized state regulation, international financial support, and mobilisation of domestic resources. The theoretical

¹ аспірант, ЗВО «Львівський університет бізнесу та права»
<https://orcid.org/0009-0004-8483-4789>

foundation is built on Keynesian, neoliberal, and institutional approaches, demonstrating how these paradigms shape governmental decisions regarding investment stimulation in critical sectors. The article reveals the interaction between investment policy and fiscal, monetary, industrial, innovation, foreign economic, and social policies; it presents a structured overview of policy instruments such as tax incentives, subsidies, state guarantees, public-private partnerships, and targeted credit programmes. Institutional and legal changes introduced during wartime are analysed, along with the role of international partners and macro-financial assistance programmes, and priority areas for reconstruction including infrastructure, energy, technological industries, and agriculture. Comparative cases of Israel and Croatia illustrate the importance of macroeconomic stability, institutional quality, technological clusters, and EU integration tools for restoring investment dynamics. The scientific novelty lies in the development of an integrated model of aligning investment policy with security and structural development goals, while the practical significance is reflected in the proposed strategic directions for modernising investment policy to accelerate recovery, improve competitiveness, and foster integration into the European economic space.

Keywords: investment policy, wartime economy, institutional quality, public-private partnership, reconstruction priorities, European integration.

Вступ

Повномасштабна збройна агресія проти України спричинила безпрецедентну трансформацію економічної системи держави, перевівши її у режим воєнної економіки. За таких умов ключовим завданням стає забезпечення обороноздатності, збереження економічної стійкості, підтримка підприємницької активності та формування підґрунтя для повоєнного відновлення. Руйнування інфраструктури, скорочення виробництва, відтік капіталу та трудових ресурсів загострюють потребу в оновленні інвестиційної політики як стратегічного інструмента державного впливу на розвиток національної економіки.

Інвестиційні потреби України оцінюються міжнародними організаціями у сотні мільярдів доларів, що потребує комплексного реформатування механізмів залучення, розподілу та використання капіталу. Війна зумовлює зміну пріоритетів інвестиційної політики: від класичних ринкових підходів – до моделей, що поєднують централізоване державне регулювання, партнерство з міжнародними інституціями та мобілізацію внутрішніх ресурсів.

Актуальність дослідження визначається тим, що інвестиційна політика в умовах війни набуває стратегічного значення як інструмент збереження економічної спроможності держави та підготовки до відбудови. В Україні формується нова модель інвестиційного управління, яка поєднує державне регулювання, міжнародну фінансову підтримку та орієнтацію на довгострокову модернізацію економіки. Потреба у значних капіталовкладеннях, обмеженість ресурсів, зміна структури виробництва та залежність від зовнішніх партнерів вимагають переосмислення механізмів залучення і використання інвестицій. Науковий інтерес до теми посилюється необхідністю узгодження інвестиційної політики з цілями безпеки, макрофінансової стабільності та європейської інтеграції.

Метою статті є обґрунтування сутності, напрямів та інструментів трансформації інвестиційної політики держави в умовах воєнної економіки, а також визначення її ролі у забезпеченні економічної стійкості та повоєнного відновлення.

Для досягнення поставленої мети передбачається виконання таких завдань:

- проаналізувати теоретичні підходи до формування інвестиційної політики (кейнсіанський, неоліберальний, інституціональний);

- визначити особливості трансформації інвестиційної політики України в умовах воєнної економіки;
- охарактеризувати основні інструменти та пріоритети державної інвестиційної політики під час війни.
- дослідити взаємозв'язок інвестиційної політики з іншими економічними політиками (фіскальною, монетарною, промисловою);
- узагальнити перспективні напрями вдосконалення інвестиційної політики для повоєнного відновлення.

Результати

Воєнна економіка передбачає мобілізацію ресурсів і централізоване регулювання, коли держава спрямовує на потреби оборони значну частину ВВП [1]. Збройна агресія РФ спричинила в Україні масштабні руйнування: знищено десятки тисяч житлових будинків і сотні мостів, пошкоджено тисячі кілометрів доріг, заблоковано морські порти. За оцінками Світового банку, потреби на відновлення інфраструктури, житла та промисловості становлять близько 486 млрд доларів на 2025–2035 роки [2], що відповідає щорічним інвестиційним зусиллям понад 20% ВВП. Одночасно ОЕСР наголошує, що для поживлення економіки необхідно пріоритетно відбудовувати виробничі потужності, енергетику і транспортну інфраструктуру [3]. В умовах війни звичайні інструменти залучення інвестицій потребують адаптації: зростає роль державних гарантій, партнерства з міжнародними донорами та стимулів для критичних секторів.

Інвестиційна політика держави – це сукупність суспільно-економічних заходів і стимулів, спрямованих на створення сприятливих умов для залучення капіталу та його ефективного розміщення. До її основних складників належать формування нормативної бази, податкові пільги, гарантії захисту інвесторів та інші механізми підтримки підприємницької діяльності.

Поняття інвестиційної політики почало формуватися в рамках класичної та кейнсіанської економічної думки. Джон Мейнард Кейнс обґрунтував активну роль держави у стимулюванні сукупного попиту через інвестиційні витрати, наголошуючи на необхідності бюджетних і кредитних важелів для підтримки інвестиційного процесу. Кейнсіанська парадигма заклала підвалини розуміння інвестицій як інструменту макроекономічної стабілізації [4]. Неоліберальна школа, натомість, висунула концепцію мінімізації державного втручання у ринкові механізми інвестування, підкреслюючи значення інституційних умов і приватної ініціативи. Представники цього напрямку (зокрема, М. Фрідман) розглядали інвестиційну політику як частину загальної політики дерегуляції та створення конкурентного середовища [5]. Інституціоналізм (Дуглас Норт), наголошує на ролі формальних і неформальних інститутів у формуванні інвестиційного клімату. Саме якість інститутів – верховенство права, ефективність державного управління, захист прав власності – визначає рівень інвестиційної привабливості країни [6].

Держава виступає як регулятором, так і координатором інвестиційних потоків, формуючи стратегічні пріоритети розвитку та стимулюючи капіталовкладення у пріоритетні галузі. Інструментарій охоплює податкові пільги, субсидії, державні гарантії, розвиток державно-приватного партнерства. Водночас ефективність державної інвестиційної політики залежить від збалансованості фіскальної, монетарної та промислової політик, які формують комплексне середовище для підприємницької діяльності.

Інвестиційна політика тісно пов'язана з фіскальною політикою через механізми податкового стимулювання бізнесу та державних капітальних видатків (табл. 1).

Таблиця 1

Взаємозв'язок інвестиційної політики з іншими економічними політиками

Вид економічної політики	Основні інструменти	Вплив на інвестиційну політику	Механізми взаємодії	Очікувані результати синергії
Фіскальна політика	Податки, державні видатки, субсидії, міжбюджетні трансферти, державні інвестиційні програми	Формує стимули для капіталовкладень через податкову політику, визначає обсяг державних інвестицій та бюджетних пріоритетів	Узгодження податкових пільг із стратегічними галузями, спрямування бюджетних коштів на інфраструктурні проекти, розвиток публічно-приватного партнерства	Розширення внутрішніх інвестиційних ресурсів, підвищення ефективності державних витрат
Монетарна політика	Облікова ставка, процентна політика, валютне регулювання, операції на відкритому ринку, резервні вимоги	Визначає доступність кредитних ресурсів для інвесторів і рівень фінансової стабільності	Координація між урядом і центральним банком щодо стимулювання інвестиційного кредитування; підтримка низької інфляції для прогнозованості ринку	Зниження вартості капіталу, збільшення довгострокових інвестицій
Промислова політика	Галузеві стратегії, технологічні парки, промислові кластери, інвестиційні фонди розвитку	Орієнтує інвестиції на стратегічні напрями економіки, стимулює модернізацію виробництва	Інтеграція галузевих програм у національні інвестиційні пріоритети; державна підтримка високотехнологічних секторів	Підвищення конкурентоспроможності промисловості, структурна перебудова економіки
Інноваційна політика	Державні гранти, податкові пільги на R&D, венчурне фінансування, технологічні інкубатори	Сприяє залученню інвестицій у науку, цифрові технології та високотехнологічне виробництво	Взаємодія інвестиційних інституцій із науковими центрами, інтеграція інновацій у промислову політику	Формування економіки знань, прискорення технологічного розвитку
Зовнішньоекономічна політика	Угоди про вільну торгівлю, митна лібералізація, політика прямих іноземних інвестицій (ПІІ)	Регулює приплив іноземного капіталу, визначає умови входження іноземних інвесторів	Співпраця з міжнародними організаціями (OECD, WTO, EU, UNCTAD), гармонізація стандартів і правил	Збільшення притоку ПІІ, інтеграція у світовий інвестиційний простір
Соціальна політика	Рівень мінімальної зарплати, стандарти праці, соціальний захист, освіта, охорона здоров'я	Визначає якість людського капіталу та соціальну стабільність, що є передумовами інвестиційної привабливості	Узгодження політики зайнятості та освіти з потребами інвесторів, підтримка соціального партнерства	Зростання продуктивності праці, формування сприятливого соціального середовища для бізнесу

Сформовано автором за [7-12]

Взаємозв'язок інвестиційної політики з іншими напрямками державного економічного регулювання визначає її комплексний характер і багаторівневий вплив на розвиток національної економіки. Синергія між фіскальними, монетарними, промисловими, інноваційними та соціальними механізмами створює системне середовище, у якому інвестиційні рішення стають передбачуваними, а ризики – контрольованими. Узгодженість цих політик забезпечує ефективне використання капіталу, підтримку стабільності ринку й підвищення конкурентоспроможності країни.

У воєнній економіці інструменти інвестиційної політики набувають особливого значення – вони трансформуються відповідно до потреб оборонного сектору, мобілізаційних пріоритетів та необхідності збереження економічної стійкості в умовах надзвичайних викликів.

У воєнній економіці інструменти інвестиційної політики доповнюються військово-економічними пріоритетами: держава спрямовує ресурси на виробництво озброєнь, мобілізує економіку й контролює критичні ланцюги постачання. Воєнна економіка характеризується надзвичайно високими військовими витратами – наприклад, у роки Другої світової війни вони сягали 42–74% ВВП у різних країнах [1]. Такі дії вимагали централізації виробництва, планування та пріоритетних закупівель за схемою «витрати плюс премія». Крім того, основну частину воєнних видатків покривали не податки, а державні позики та емісія грошей [1]. Такий досвід ілюструє, що навіть у ринковій економіці війна веде до посилення ролі держави і відмови від звичних ринкових механізмів (при цьому приватне споживання в умовах мобілізації суттєво обмежується).

Повномасштабне вторгнення обвалило економіку: реальний ВВП України скоротився майже на 30% у 2022 році [3, 13]. Рушіями падіння стали втрата контрольованих територій, пошкодження підприємств важкої промисловості на Сході та обмеження доступу до енергоресурсів. Транспортні потоки переорієнтувалися на Захід та Північ (зокрема й через Європейські «коридори солідарності»), а аграрний експорт тимчасово спирався на зернову ініціативу Чорного моря. ОЕСР зазначає, що через руйнування інфраструктури та масову міграцію робочої сили залучення інвестицій стримується нестачею кадрів, енергетичними ризиками й невизначеністю [2]. Водночас завдяки переорієнтації на внутрішній попит і підтримці експорту економіка втримала зростання – у 2023 році очікується близько +5% ВВП, що стало можливим насамперед через адаптацію бізнесу та державні вливання. За оцінками Світового банку і МВФ, відновлення після війн вимагає значних інвестицій у відбудову виробничих потужностей, енергетику, транспорт і житловий фонд [2, 3]. Зокрема, найбільші обсяги фінансування прогножуються у транспортному секторі (магістральні дороги, логістика), житловому будівництві та промисловості. Для цього держава має поєднати короткострокову мобілізацію ресурсів із довгостроковим плануванням і реформами, спрямованими на відновлення та модернізацію галузей.

Під впливом воєнних реалій уряд України форсував низку змін інституційної та нормативної бази. У 2023 році ухвалено Закон «Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні» [14], спрямований на стимулювання стратегічних вкладень. Він спрощує вимоги до великих проєктів і розширює перелік пріоритетних сфер (зокрема додано електронні комунікації, виробництво біоетанолу та біогазу), знижує поріг значних інвестицій з €20 млн до €12 млн та диференціює вимоги щодо створення робочих місць [14]. Закон також запроваджує компенсацію витрат на будівництво інфраструктури (доріг, мереж зв'язку, електропостачання) та звільнення від частини лісових платежів для великих проєктів.

Нормативно-правовий простір доповнюється міжнародною підтримкою. Створено Український інвестиційний фонд – частину програми EU Ukraine Facility на €50 млрд, що має фінансувати державні та приватні проєкти відновлення [15]. Крім того, МВФ у 2023 році схвалив програму в \$15,6 млрд (Extended Fund Facility) на 2023–2027 рр. для

підтримки макростабільності та реформ у воєнний і післявоєнний період [13]. Зазначена програма пріоритетно фінансує оборонні та соціальні видатки, зберігає макростабільність і поступово відновлює середньострокове бюджетне планування [13]. Одночасно Нацбанк адаптував фінансовий сектор: зменшено нормативи капіталу банків, дозволено зарахування прибутку в капітал і введено спеціальні стимули для кредитування пріоритетних секторів (енергетика, аграрний сектор, відбудова інфраструктури) [2]. Таким чином, державна інвестиційна політика поєднала надання потужних гарантій і пільг для інвесторів із підтримкою відновлення критичних галузей економіки.

Аналіз потреб відновлення вказує на кілька пріоритетних секторів. По-перше, це відбудова інфраструктури: дорожнього, залізничного, морського та логістичного сполучення. Оцінка Світового банку демонструє, що значна частина необхідних інвестицій припадає на транспортні проекти та будівництво житла [2]. Україні потрібні «зелені» інвестиції в енергетику й комунальну інфраструктуру для імпортозаміщення газу та електроенергії. ОЕСР додатково виділяє аграрний сектор: розмінування полів і модернізація зрошувальних систем забезпечать продовольчу безпеку. Технологічні галузі (інформаційні технології, виробництво програмного забезпечення, агротехнології) залишаються перспективними через високу конкурентоспроможність українських компаній. Важливу роль відіграють оборонно-промисловий комплекс і суміжне машинобудування, що отримують інвестиції через державні закупівлі і стимули.

Водночас стратегічна мета – модернізація економіки в довгостроковій перспективі. Інвестиційні пріоритети включають розвиток відновлюваної енергетики та «зелених» технологій, що відповідає євроінтеграційним вимогам, а також створення кластерів технологічного розвитку. За оцінками ОЕСР, відбудова має враховувати «зелений» та цифровий курс, будуватися за принципом “build back better” із залученням приватного капіталу [2]. Для цього до відновлення залучені міжнародні фонди та донори (ЄБРР, ЄІБ, Світовий банк), котрі фінансують тисячі проектів відремонтованих доріг, шкіл, лікарень і підтримки малого бізнесу. Таким чином, у воєнних умовах інвестиційна політика спрямовується на поєднання оборонних витрат із відновленням інфраструктури, впровадженням інновацій та європейською інтеграцією економіки [2, 15].

Аналіз порівняльних кейсів виявляє загальні закономірності. Ізраїль, що постійно перебуває в стані конфлікту, демонструє економічну стійкість завдяки заздалегідь накопиченому бюджетному резерву, консервативній фіскальній політиці та сильно розвинутій ІТ-сфері [16]. Після воєнного шоку 2023 року ізраїльська економіка майже повернулася до зростання, хоча інвестиції впали й держвидатки на оборону зросли [16]. Досвід Ізраїлю показує, що під час війни важливо зберегти макростабільність і підтримати високотехнологічні галузі.

Приклад Хорватії після війни 1990-х також ілюструє роль зовнішньої допомоги та інтеграції. Світовий банк та донори невідкладно фінансували розмінування, відбудову мостів, доріг та іригаційних систем, відновлення сільського господарства та туризму у постраждалих регіонах. Загалом після завершення конфлікту в Хорватії здійснено сотні проектів інфраструктурної та громадської інфраструктури (дитсадки, школи, вода, дороги) за участі міжнародного фінансування [17]. Ключову роль відіграло євроінтеграційне членство: після вступу до ЄС Хорватія отримала значне фінансування на масштабні проекти (наприклад, місто Пельєшац), що стимулювало інвестиції та зростання [18].

Спільною рисою є поєднання державних витрат на оборону з мобілізацією приватних інвестицій у цивільний сектор. Ізраїльська і хорватська моделі показують: навіть за кризових умов держава може стимулювати капітал через довгострокові програми розвитку, технологічні кластери та партнерства з міжнародними

фінансистами. Наявність чітких правил і надійних інституційних гарантій (антикорупційні інститути, захист прав власності, моніторинг фондкових витрат) також критично важливі для підтримки довіри інвесторів [2, 16]. Переконані, що український варіант політики має ґрунтуватися на поєднанні мобілізаційних стратегій (для забезпечення потреб оборони) зі структурними реформами (для залучення приватного капіталу та європейських інвестицій), при цьому опираючись на досвід країн-конференціатів.

Висновки

Трансформація інвестиційної політики України у воєнний період постає як системний процес формування нової моделі державного регулювання. Воєнні ризики оголили вразливість ринкових механізмів і підсилили потребу в активному державному плануванні, залученні міжнародної підтримки та мобілізації внутрішніх ресурсів. Інвестиційна політика виконує функцію економічної оборони, відбудови та модернізації, поєднуючи короткострокові завдання забезпечення стійкості з довгостроковою трансформацією структури економіки.

Ефективність державних рішень визначається якістю інституційного середовища: дієвим захистом прав власності, верховенством права, прозорими бюджетними процедурами, спроможністю держави виконувати зобов'язання. Саме ці чинники формують довіру інвесторів, знижують вартість капіталу і створюють прогнозованість для бізнесу. Узгодженість інвестиційної політики з фіскальною, монетарною та промисловою політиками забезпечує керованість ризиків і дозволяє досягати синергетичного ефекту в розміщенні капіталу.

Стратегічна траєкторія має спрямовувати економіку від режиму екстреного фінансування оборони до моделі відновлення та розвитку, зорієнтованої на технологічне оновлення, енергетичну автономію, розвиток людського капіталу і «зелену» модернізацію. Порівняння з досвідом Ізраїлю та Хорватії підкреслює значення макрофінансової стабільності, інституційної спроможності, швидкого відновлення інфраструктури, розвитку технологічних кластерів та використання інструментів європейської інтеграції.

Узагальнений висновок полягає в тому, що переформатована інвестиційна політика створює основу для моделі стійкого розвитку, де поєднуються оборонна спроможність, структурна модернізація та інтеграція до економічного простору ЄС. Результативність цієї політики визначатиме темпи повоєнного відновлення, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення економічного суверенітету України.

Список використаної літератури

1. Horodnichenko, Y. (2022, April 23). *Воєнна економіка*. VoxUkraine. <https://voxukraine.org/voyenna-ekonomika>
2. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). *OECD Economic Surveys: Ukraine 2025 – Raising investment and exports*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-ukraine-2025_940cee85-en/full-report/raising-investment-and-exports_8614bf29.html
3. Organisation for Economic Co-operation and Development. (n.d.). *Ukraine*. OECD. <https://www.oecd.org/en/countries/ukraine.html>
4. Gul, E., Chaudhry, I. S., & Faridi, M. Z. (2014, February 26). *The Classical-Keynesian Paradigm: Policy debate in contemporary era* (MPRA Paper No. 53920). University Library of Munich. https://mpra.ub.uni-muenchen.de/53920/2/MPRA_paper_53920.pdf

5. Britannica. (n.d.). *Neoliberalism | Definition, ideology, & examples*. In Britannica.com. Retrieved [вказіть дату доступу], from <https://www.britannica.com/money/neoliberalism>
6. Libecap, G. D. (2018). *Dougllass C. North: Transaction costs, property rights, and economic outcomes* (NBER Working Paper No. 24585). National Bureau of Economic Research. <https://doi.org/10.3386/w24585>
7. Озерчук, О. В. (2015). Сутність, роль та напрями державної фінансової політики регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Наукові праці НДФІ, (1)*, 16–25. http://www.irbis-nbu.gov.ua/.../Npdfi_2015_1_3.pdf
8. Ткач, Є. В. (2019). Взаємозв'язок монетарної та фіскальної політики в макроекономічних умовах України: ретроспективний аспект. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки, (1)*, 87–95. http://www.irbis-nbu.gov.ua/.../Vchnu_ekon_2019_1_19.pdf
9. Маркіна, І. А., & Марчишинець, С. М. (2019). Особливості формування інноваційно-інвестиційної політики промислових підприємств. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України, (3)*, 58–62. http://www.irbis-nbu.gov.ua/.../sepspu_2019_3_12.pdf
10. Денисенко, М. П., Юринец, З. В., Юринец, Р. В., & Кохан, М. О. (2020). Конкурентоспроможність підприємництва в умовах інноваційно-інвестиційної модернізації економіки. *Економіка та держава, 4*, 19–24. https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17098/1/ED_2020_4_P019-024.pdf
11. Taran, L. V. (2020). Directions and objectives of Ukraine's investment policy in the context of a nationally oriented economy. *Theory and Practice of Jurisprudence, 2(18)*, 11. <http://wpt.kpi.ua/index.php/2225-6555/article/view/217001/219116>
12. Шкура, І. С. (2016). Роль соціально відповідального інвестування у забезпеченні сталого розвитку України. *Економічний нобелівський вісник, (1)*, 252–262. http://www.irbis-nbu.gov.ua/.../bmef_2016_1_30.pdf
13. International Monetary Fund. (2023, April 5). *Amid war, Ukraine is maintaining macroeconomic stability and embarking on reforms*. <https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/04/05/cf-amid-war-ukraine-is-maintaining-macroeconomic-stability-and-embarking-on-reforms>
14. Ministry of Economy of Ukraine. (2023). *Інвестиційна діяльність в Україні за 2022 рік*. <https://me.gov.ua/documents/detail?id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973>
15. European Commission. (2024). *Strategic Orientations of the Ukraine Investment Framework 2024–2027*. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/6fce1115-0598-41a7-b696-9ef3cc79ca15_en?filename=Strategic%20Orientations%20UIF%20Steering%20Board.pdf
16. Organisation for Economic Co-operation and Development. (2025). *OECD Economic Surveys: Israel 2025*. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-economic-surveys-israel-2025_d6dd02bc-en.html
17. World Bank Group. (2023). *Celebrating 30 years of World Bank Group – Republic of Croatia partnership*. <https://www.worldbank.org/en/country/croatia/brief/30-years-of-world-bank-group-republic-of-croatia-partnership>

18. Damjanović, I. (2023, July 20). *Croatia in the European Union ten years on: A success story*. *Australian Outlook*. Australian Institute of International Affairs. <https://www.internationalaffairs.org.au/australianoutlook/croatia-in-the-european-union-ten-years-on-a-success-story>